

ACC. N:R M. 13608 : 1-16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Evens Martinsson, Brantevik*
Härad: *Järrestad* Berättare: *" " "*
Socken: *Ö. Nöbbelöv* Berättarens yrke: *f. d. lantbr.*
Uppteckningsår: *1954* Född år *1877* i *Ö. Nöbbelöv*

Jakt och djurfångst. s. 1-16. LuF 101.

Rävjakt

ACC. N:R M. 13608:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Räv har alltid förekommit rätt mycket även här
mer på isbjörden. Rävnen har vissa tider ansett
stor skadegörelse å hönsflokkarna vid gårdarna.
Det har ofta förekommit, att då en sädesåker gått
strax intill gården, att sedan säden gått i ax, att
hönsen då gått in i säden för att hacka till sig
axen, att räven där legat på lur och gång på gång
rövat till sig höns. Att skjuta honom var nästan
omöjligt då säden skyddade sig.

I februari månad var rävens fjäls som bäst.
Då inföll också parnings tiden. Då voro djuren
på samma gång också mera oförsigtiga och lätt-
fare att komma åt. Skä berätta en episod. Det var
en vinter vid nämnda lid. Min dräng höll på
med ett arbete ett stycke norr om gården, att han
kom in och meddelade att ett par rävar sprang i lek
i närheten. Jag ringde upp en jaktkamrat som bodde
längre i norr på och föreslog att vi skulle gå ut båda

Luf 10/1.
1.

Rävjakt

ACC. N:R M. 13608:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och på så sätt få djuren emellan oss. Tester om
fanns en äng och jag förstod att rävarna säkert
kommit ut därifrån och jag tänkte, kommer nu
andre jägaren mot dem norrifrån, springer de
säkert tillbaka samma väg som de gått upp. Jag
skynda mig upp i ängen och lade mig bak går-
desgården där jag beräknade att de skulle gå
tillbaka. Efter bara ett par minuters väntan kom
en av rävarna rakt mot mig, och stöp för sakna.
Jag nått och jämt han ut och tog lyket till mig
innan för gårdsgården, då andra räv en också
kom rakt mot mig, men i trädskan och spän-
ningen, lyckte jag av samma pipa, som jag
just skjutet med, och innan jag kom på det klara
med saken, var mickel utom skottställ.

En annan gång en vinterdag med spårnö, fick
jag se en mickel ufe på vängarna. Jag ringde
2) då också upp ett par jaktkamrater, som gick

Rävjakt

ACC. N:R M. 13608:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

med på spåret, som ledde till ett busksnår. Då
inget spår kunde upptäckas, som ledde från snå.
Det med den höga drivan, fogs vi för givet, att
mickel grävt med sig här. Ett par man gingo
till närmaste gårdar och lände skovlar, medan
den tredje med färdigt ^{kök} ^{vakt} ³ Något som lydde
på ingång i drivan sågs vi inte till, men grävde
ändå. Efter en stund stötte vi på något, som
kunde likna en gång och längre in funno vi
en död men frisk hare: Sålå mickels skaffer.
Vi upptäckte senare att mickel låg en halv km.
därifrån och såg vårt inbrott, men då han såg
oss märma sig oblägsna, han sig i lide.

Det har förekommit att jägare vintertid så marken
 varit täckt av snö, lagt ut något dött djur natte-
 tid, till ex. en gris eller kalv, strax utanför går-
 den och stått dolda där. När mickel vädrat det
 3) så, har han kommit fram för att få ett mål, och

Rävjak

ACC. N:R M. 13608: 4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4) varit lätt att skjuta. Det har också förekommit
att då man märkt att mickel hålsat på i höns-
huset maffetid att man ordnat med en falllocka
så att mickel väl kunnat gå in, men ej ut. När
han på morgonen upptäckts, har han sett ånger-
full ut. Då skolat avliva honom, har man måst
vara mycket försiktig. Ly via själsförsvär kan
han ufdela fruktansvärda hugg. En jägare har
berättat att han en gång skadeskjutit en mic-
kel, så att denne ej kunde komma undan, och då
han lyckte gevärspipan mot mickels hals för
att hålla honom nere, denne så högg i gevärspi-
porna så att det blev djupa rispor. Förekommer
rätt ofta att man via gryn fänger rävingar i
fällor. En man spår utomför Timris fanga-
de en nästan fullvuxen räv och fick honom
så varm att han kunde soga honom med på
rätt långa promenader. Han lär ha den fortfarande.

Rävjakt

ACC. N:R M. 13608:5

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

En man berättade en gång för mig att han
en morron fick se en räv gå in under en ^{lång} brom-
ma i en låg kullerstensås, att han pressa på
och sprax tillfäppte ingången med stora ste-
nar. Tronmans andra anda var förut hopprassad.
Efter 11 dygn räknade han med att räven
var död, och tog så ut stenarna från ingången.
Efter en stund fick han se räven skulfa
omkring ute på rågfältet, och gå på råg-
brodden. Då han gick bort till räven, orka
denne inte gå undan, varför han gav honom
en sten i skallen så att han dog. Räv har och
så fångats med sat. En gång då jägaren skul-
le vilja sin sat, såll mickels svans där, men
ingenting mer. I min barndom hände en gång att
vi fick se en räv en dag lugnt stå en 100 mt.
från gården ute på vängen. Vi hade en hund av
5) tenapt en lapphunds storlek, men mycket ilskne.

Rävjaket

ACC. N:R M.

13608:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Då han fick se mickel, rusa han mot honom.
Mickel invänta lugnt handen. Men då denne
kom nära mickel våga han inte angripa, utan
lät mickel lugnt avlägsna sig.

6.

Älg
Det förekommer nästan årligen att älg, skum-
som ett helt par mot höst, eller senare föriirrar sig
hit ned till kusten. Nu de då blivit jagade, har
så vitt jag vet, endast förekommit en gång. Det
är väl nu en 50 år sedan, ett älgpar de första da-
garna i oktober, några dagar innan jagfen var
lovlig, visade sig här i Gistör, där de drog sig
ner mot havet. En jägare fick se dem, och i
sin jagtiver glömde han om djuren voro lovli-
ga, eller inte. Alltnog han sökte komma inom
skottåll. Men då älgen är god simmare, gingo
djuren i sjön och simmade utåt. Jägaren
hade själv båt, tog en annan karl med som hjälps

6)

Älg

ACC. N:R M. 13608:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och rodde efter. Då älgarna sågo sig förföljda, skildes de åt, och då den ene vände mot land, fick jägarna honom inom skottfält, och sköt honom, vilket allt väckte stor sensation bland kustbefolkningen eftersom jägaren fick skjuta flera skott innan djuret avlivades. Då djuret blivit uppslaglat, körde jägaren in till läderfabriken i Simrishamn för att sälja huden. — Tablå! Här visste man att jagten skall i olaga tid. Det blev anmälan och åtal, med dryga böter till följa för både jägare och hjälpskarl. Men då hjälpskarlen var en fattig fiskare, som ej kunde betala böterna, fick han i stället en månads fri bostad i åstads. Den andra älgan påträffades senare drunknad, av fiskare från Skillinge.

Rådjur

Det är med rådjur som med älg, de kunna före-

7.

Rådjur

ACC. N:R M. 13608: 8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

komma, men då de äro mycket skygga, äro de nästan omöjliga att komma inom skottkän på här ute på öppna slätten. Så vitt jag vet har det endast hänt en gång att ett rådjur blivit skjutet på slätten, och detta var visst skadat på något sätt. De godsägarna ha rådjuren alltså varit mycket omhulda. Men det har ju hindrat att djuren kommit in på mindre jaktområde och då jagats hänsynslöst. Mycket Gjur-skytte förekommer på Högwillerf. Dorkjort och kronkijort har inte varit synliga i denna trakt under de senaste 70 åren.

8.

Uffel

Uffel kan under stränga vintrar förekomma nere vid kusten. Hörde en jägare berätta att för något år sedan hade en uffelhona visat sig med ungar inne i Branteviks fiskerihaven. Han hade gett akt på att honan på

8)

Uttler

ACC. N:R M. 13608:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

isen, kunde göra flera mt. långa hopp eller språng.
Burar förekom vid uthärfångst. Läl förekommer
inne vid kusten, endast i undantagsfall. Men
förekommer rätt mycket ute till havs där
den gör stor skada på fisket i synnerhet
på laxfisket. Grävling

Grävling förekommer
och gör stundom skada på höns och ankor.
Den jagas någon gång med grythund. Jagt
Falkskytte vid grytet kan förekomma.

Hare

Den svenska haren är sedan många år helt
utträngd av den tyska, äminstone i ståtbygg-
den. Pointer- såväl som setterhundar äro inte
så lämpliga för harjagt. Men stövare använ-
das tiller inte på kläffen. Vid andra dagen
efter ett snöfall kan det gå bra att spåra upp
hare. Under första nattes snöfall gick inte

9.

9)

haren upp. Vid snörika vintrar kunde det hända
att haren blev liggande och lät sig överensnas.
Vid uppehållsväder och om man gav noga akt
på snön kunde man kanske få se en svagt
brunaktig fläck, om man då sparkade på
densamma kunde det hända att en hare gjorde
ett högt skutt. En hare kunde trycka ofroligt
hårt. En gång då jag gått nästan en hel dag
och ingen fåå, tänkte jag: "Får jag se en hare
trycka, skjuter jag där han ligger." Sådant var
egenligen under en jägares värdighet.

Då fick jag se en hare lugnt trycka en tio steg
från mig. För att på så nära håll inte skjuta
honom för mycket sönder, höll jag efter kuvu-
det och så lät som möjligt trycka av. Haren
rörde sig inte. "Tog nog hårt" tänkte jag gick
bort för att laga bytet. Men just som jag böjde
mig ned skulle haren väja men stöp för nästa skott.

Flare

ACC. N:R M. 13608: //.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ute på ställen är det ju föda överallt för harearna,
så några särskilda betesplatser kan man inte här-
sala om. Men vintertid, då haren under natten
ätit sig mätt på något rågfält, går han i dag-
ningen gärna ut i skogen på en infall liggan-
de upplöjd åker och gräver med sig i den lösa
myllan, men hämt på något höglänt och fritt
ställe. Har hört att man dödat igelkottar för
att flodet av dem skulle vara mycket likan-
de av här. Eller. Hur man fångade eller känner
jag inte till. Då man jaga råttor, släppte man ned
illern i ett råttkärl. Efter en kort stund kunde man
höra skrik från råttarna och se dessa komma rusan-
de medan illern nere i råttkärl. Hön på att suga
flodet av något offer, för att därefter söka nya of-
fer. Efter några dagar voro ställarna fria från
råttor en längre tid. Rapphöns ha alltid före-
kommit här på ställen, satrikast efter milda vintra.

11.

11)

Rapphönjakt

ACC. N:R M. 13608:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

12.

Rapphönjakt skedde bäst med stävande hund.
Fruygsskytte på rapphönen sedan de samlat sig
för natten förekom av kryp- och fjursskyttar, men
ej av verkliga och hederliga jägare. För en hel
tid är sedan förekom en par år att vaffnet i
Tommarpsån vid hösttid blev förenat från
sockerfabriken i Härsnäs. Tidändarna sökte
sig då stora flockar ut omkring på sädesfub-
barna. Då var det många jägare som förde fram
en par hästar med plog efter sig och kom så nä-
ra in på andflockarna och kunde skjuta ned
2 a 3 stycken för en skott. Jakt på fasan och
berkarin förekommer på åsken. Fasan förekom-
mer rikligt här. Men ej fjäder eller orre. Jakt på
sjöfågel förekommer mest under vinter, vår och
höst. Knappast under sommaren. Vid sjöfågel-
jakt i synnerhet under fågelsträcken använde
man sig av skydd, såsom en stenmur om en 2 mt.

12)

Jagt

ACC. N:R M. 13608: 13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

i långa och en mt. hög, kamouflerad med gräs, eller grenar. Även kunde skyddet utgöras av en håla i marken. Som lockfågel använde man sig av skjutna uppstoppade fåglar, eller av sådana utskurna i trä, och målade i naturliga färger. Man sköt också, under stränga isvinkrar, mycket fågel i vakar. Det var sällan hund användes vid sjöfågeljagt. Använde man någon gång hund, så var det pudel.

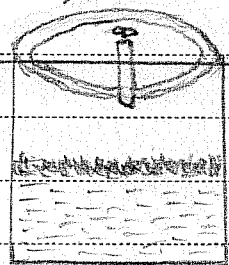
Utom de vanliga ståltrådsfällorna för fångst av råttor, använde man sig av plåtteunnor, som kunde rymma sådär 150 lt. vatten.

Tunnan fylldes till hälften med vatten, och ovanpå vattnet ströddes ett tjockt lager med agnar som teckningen visar.

Ovanpå tunnans kant lades en rundad

träpinne, som fick utgöra ett slags vridbar axel.

Från tunnans kant lades en träspjälla, som fästades

13.

13)

på axeln. I ytterändan på spjällan, som räckte ut över axeln sattes fast en köllbit. När så en råtta skulle räcka sig ut för att laga köttet, slog axeln runt och råttan föll i vattnet. I det tjocka lagret av agnar blev råttan uttröttad under simmandet och även om hon lyckades någon gång komma upp till lunnskanten, orka hon ej laga sig över densamma då den var rinnat-töjd. Flera råttor kunde på så sätt fångas på en natt.

Jagsmark

14) Det brukades mycket att någon sergent eller fanjunkare, arrenderade jagten av en stor del av lantbrukarna ute i byarna. När jagten skulle börja, kommo då dessa jägare ut i byns kommunalrum och bjöds markägarna på sprit- drycker, såsom pilsner, brännvin, konjaks- och viskyygroggar. Men så fanns det även jägare

Jagtmark

ACC. N:R M. 13608:15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

15.

15) innom byarna som hade jagtmark. Nu var det inte alltid så lätt för serjeanten, eller fanjunkaren, som vanligen bodde i staden, att riktigt säkert ha reda på gränserna för sina jagtområde, och det hände därför att någon gång kommo de in på de andra jägarnas område, vilket dessa återgäldade på samma sätt. Därför hände det att det kunde bli uppträde. En gång ville fanjunkaren jägaren då han ertappade en obehörig jägare på sitt område, taga dennes gevär. Men denne satte sig till motvärn, fanjunkaren försökte då kalla sin hund på den ertappade. Denne hotade så skjuta hunden, med följa att fanjunkaren fick lugna sig den gången. Genom här nämnda jagtförhållande, gynnades fjurskyttet till en del, och det florerade också rätt mycket. Det fanns en och annan jägare, som till en del försörjde sig genom fjurskytte.

Fjurskytte

ACC. N:R M. 13608:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det ansågs som skam och mindre hedrande att be-
driva fjurskytte. Fjurskyttar brukade gå ut när
det börja skymma. Då brukade nämligen det vilde
komma fram från sina gömställen, och hade så
vissa ställen i markerna där de samlades. Des-
sa ställen hade fjurskyttarna väl reda på och
hade sig i försät där. Den rapphöneflokk om 10-
15 stycken, var det lätt då att med ett skott skju-
ta 2-3 stycken. Bönderna jagade i allmänhet
inte själva på sina ägor, utan hade i allmän-
het jagten utarrangerad, som förut nämnts.
Att vara en skicklig jägare, med hund, och som
höll ordning med jagten, ansågs fint.

16.

16)